

ענג שבת

ערב שבת קודש
עלון
דו שבועי

פרשת: נשא - שבועות - בהעלותך
א' בסיון ה'תשע"ד (30.05.2014)
עלון מס' 18 (1116)
יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים (שנה עשרים ושמונה)

לקרואי "ענג שבת" ולכל בית ישראל ברכת חג שבועות שמח!
מועדי השבת נשא
ערש'ש מוצ'ש

יום	19.03	20.21
ת"א	19.18	20.24
חיפה	19.11	20.25
ב"ש	19.19	20.22
אילת	19.12	20.20

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת נשא - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.46 - 3.43
זמן הנחת תפילין	4.46 - 4.45
הנץ החמה (מישור)	5.36 - 5.35
הנץ החמה (הנראה)	5.39 - 5.38
ס"ז ק"ש מג"א	8.12 - 8.11
חצות היום	12.39 - 12.40
מנחה גדולה	13.14 - 13.16
שקיעת החמה	19.41 - 19.44
צאת הכוכבים ב'	20.31 - 20.34

דף יומי: ראש השנה כג - כט
מועדי חג השבועות
ערש'ח מוצ'ח

יום	19.05	20.23
ת"א	19.21	20.26
חיפה	19.14	20.28
ב"ש	19.22	20.24
אילת	19.15	20.22

מועדי השבת בהעלותך
ערש'ש מוצ'ש

יום	19.07	20.25
ת"א	19.22	20.28
חיפה	19.15	20.29
ב"ש	19.23	20.26
אילת	19.16	20.24

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת בהעלותך - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.43 - 3.42
זמן הנחת תפילין	4.45 - 4.45
הנץ החמה (מישור)	5.35 - 5.35
הנץ החמה (הנראה)	5.38 - 5.38
ס"ז ק"ש מג"א	8.11 - 8.11
חצות היום	12.40 - 12.41
מנחה גדולה	13.16 - 13.17
שקיעת החמה	19.45 - 19.47
צאת הכוכבים ב'	20.35 - 20.37

דף יומי: ראש השנה ל - תענית ב
לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "מזן" ובקשתך למספר 1315.
לידנבא: "זמן שקיעת מרחב בבביריה"
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il
יו"ד העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלון 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 smuladv@netvision.net.il דוא"ל: אקסטרה פרינט 1700-50-54-50

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"
"אלו קרבנו לפני ה' ה' יג' ואלו נתן לנו את התורה - דינו" (מן ההגדה). וכי מה מעלה יש בה בקרבה להר סיני, ללא מתן תורה?

לפני מתן תורה נאמר (שמות יט, ג-ו): "משה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר פה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשאת אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: על המלים "אלה הדברים" ואומר רש"י על אתר: "לא פחות ולא יותר". מה מקומה של אזהרה לא מקובלת כזאת כאן? ר' יצחק אייזיק שר מסביר כי בניגוד למה שניתן לחשוב, המשפט: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" אינו מבטא שכר והבטחת מעלה לישראל, כי אם חלק מן התנאים הנדרשים מאתנו. לא די בשמיעה בקול ה' ושמירה על בריתו - עלינו להיות ממלכת כהנים, עם של שרים וגדולים, ולא עבדים לבשר ודם, "כי לי בני ישראל עבדים" - ולא עבדים לעבדים" (קידושין כב ע"ב ועוד).

יש גדולה ויש גדולה. יש גדולה יחסית, מותנית, חיצונית, ויש גדולה מוחלטת, בלתי תלויה, פנימית. גדולה יחסית של אדם תלויה בנסיבות, ביתרון על הזולת, בהתייחסותם של אחרים אליו. לכן, תכופות אנו נתקלים אצל הנחשבים גדולים ומכובדים בתופעה של חוסר בושה. שכן, בושה הינה תחושה שאדם חש כאשר התנהגותו וביצועיו אינם תואמים את מעמדו. אך אם מעמדו נקבע ע"י אחרים ולהם ההתנהגות הזאת מתאימה, אין האדם רואה מקום לבושה. גדולה יחסית מלווה גם ברגשות גאווה, כי ענינה של הגאווה הוא היתרון שיש לאדם על האחרים. לעומת זאת, מי שגדולותו היא פנימית ובלתי תלויה, הרי אצלו הנסיבות אינן משנות. אדם כזה חש בושה כאשר התנהגותו אינה הולמת את מעלתו, אף אם אחרים אינם רואים בכך פגם - "סימן יפה באדם שהוא ביישן" (נדרים כ ע"א). רגש הגאווה - מקומו לא יכירנו אצל אדם זה, כי גדולתו אינה קשורה ביתרונו על זולתו.

גדולה מעין זאת אנו מוצאים אצל שלמה המלך. הגמרא אומרת: "אמר ריש לקיש: בתחילה מלך שלמה על העליונים ... ולבסוף מלך על התחתונים ... ולבסוף לא מלך אלא על ישראל ... ולבסוף לא מלך אלא על ירושלים ... ולבסוף לא מלך אלא על מטתו ... ולבסוף לא מלך אלא על מקלו" (סנהדרין כ ע"ב). פשטם של דברים הוא תיאור הפיחות במעמדו של שלמה המלך. אך הגמרא אינה אומרת ש"לבסוף לא נותרה לו אלא מטתו ולבסוף לא נותר לו אלא מקלו", אלא משתמשת בביטוי "ולבסוף לא מלך, אלא", ללמדך שגם בהשתנות הנסיבות, שלמה המשיך להיות מלך. גדולה דומה אנו מוצאים אצל האשה הקמחית, עליה נאמר: "תנו רבנן: שבעה בנינים היו לה לקמחית וכולן שמשו ככהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? - אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי" (יומא מז ע"א). ר' חיים שמואלביץ מסביר שמעלתה של הקמחית אינה בחומרה היתירה שהיא נהגה בהלכות כיסוי הראש, אלא בגדולתה הפנימית שממנה נגזר כי הופעתה צריכה להיות מכובדת תמיד, מבלי תלות בנסיבות החיצוניות, גם אם אין אנשים זרים בסביבה. זאת המעלה הנדרשת מעם ישראל כדי שיוכלו לקבל תורה. גדולה פנימית, אמיתית. גדולה המשוחררת מתלות בנסיבות, שאינה מלווה ברגשות גאווה - "רבא אמר: 'לא בשמים היא' - לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה כשמים" (עירובין נה ע"א). זאת מעלה אליה הגיעו אחרי שבעה שבועות של הכנה, מעם של עבדים לעם של מלכים - "ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה וזהמתו" (שבת קמו ע"א). ולו רק בכך זכינו - דינו!

הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ, נשיא אוניברסיטת בר-אילן, רבה של שכונת אחוזה רבתי, חיפה.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ קלמן בן חיים יצחק הכהן אולמן
ר' יוסף בן ר' זכריה עודד ז"ל, נפטר ב-ב' בסיון תשנ"ט. יהי זכרו ברוך!

"הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה..." (שיר השירים ב, ד). בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים כך מסביר המדרש במדבר, שנאמר בתהלים (סח, יח): 'רכב אלהים רבתים אלפי שנאן ה' במ סיני בקדש'. ומוסיף: 'והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר דגול מרבבה, כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלאי כך אנו נעשים דגלים כמותן, לכן נאמר 'הביאני אל בית היין', זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה במשלי (פרק ט, ה) ביון, שנאמר: 'לכו לחמו ושתו ביון מסכת'. 'ודגלו עלי אהבה', אמרו אילולי הוא מגדיל עלי אהבה וכן הוא אומר נרננה בישועתך וגו', אמר להם הקב"ה מה נתאיתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם שנאמר בתהלים (כ, ו) 'מלא ה' כל משאלותיך', מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו" (פרשה ב אות ג).

מדוע צריכים ישראל דגלים, לא מספיקה להם עצם קבלת התורה? מלאך לא יודע לעשות שתי שליחויות בפעם אחת, אלא רק התפקיד שהוטל עליו וזה מוגדר לו בדגל. ישראל נתאוו לקבל התורה המלאה בהכל, ולכולם חלק שווה בה. רש"י פירש שעל כל דגל היה כתוב הצורה של השבט וצבע מסוים, שכל כולו נועד להורות על ייחודו של אותו שבט. עם ישראל ביקש גם, בנוסף לקבלת התורה, דבר נוסף ייחודי לשבטו, משהו פרטי שלו, ועבורו נשפחו. חג השבועות נקרא חג מתן תורה ולא חג קבלת התורה. הנתנה יכולה להיות בשפע, בודאי את השבט אלף ביום היומי את השנה שבה שבעצרת נידונים על פרות קיבלנו מהקב"ה 'מתן', הכל בשפע. לומדים אנו בימים אלה בדרך היומית את השנה שבה שבעצרת נידונים על פרות האילן. חג השבועות הוא כעין ראש השנה, הוא יום הדין על פירות האילן. אנה במעמד הר סיני קיבלנו גם דברים רוחניים וגם דברים גשמיים, דגלי אהבה של פרנסה טובה וכלכלה.

בס"ד
מפעל תפילין
יצור בחי תפילין
נסות מהודרות בכל
הנוסחאות
זיס 77
לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

דתי פיג' לעסקים:
קידום עסקים באינטרנט בתקציב של כוס קפה
לפרטים: 072-2400300

datipage
דתי פיג' - פורטל העסקים המוביל לציבור הדתי
מה שמתאים לך בקליק
עסקים, שירותים ובעלי מקצוע חבילות נופש, מלונות וצימרים חתונה, שבת חתן, אטרקציות ועוד.

נאו"ת דש"א נופש, אירוח ותרבות, ארגון שבתון עיון ושבת חתן

שבועות

בית הארחה המשופן ברמות שפירא בית מאיר
ה' - ו' סיון תשע"ד (3-4/6/14)
הכשר מהדרין, שני מנינים, פנסיון מלא, היפוך ארוחות, שיעורים, הרצאות, פעילויות לילדים ותיקון ליל שבועות.
מריצים ארוחים:
פרופ' **צבי מלאכי**, ד"ר **חגי בן-אראזי** ואחרים
שיבוך החדרים לפי סדר ההרשמה.

בית הארחה המשופן ברמות שפירא בית מאיר
כ"ט באבול תשע"ד - ב' בתשרי תשע"ה (24-27/9/14)
שני מנינים, פנסיון מלא, בעלי תפקידים מקצועיים, שיעורים והרצאות הכשר מהדרין שיבוך החדרים לפי סדר ההרשמה.

בית הארחה המפואר בית ון ירושלים
כ"ט באבול תשע"ד - ב' בתשרי תשע"ה (24-27/9/14)
שני מנינים, פנסיון מלא, בעלי תפקידים מקצועיים, שיעורים והרצאות הכשר מהדרין שיבוך החדרים לפי סדר ההרשמה.

מחיר מיוחד לנרשמים עד 31/5
לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

העלון מוקדש לזכר ולע"נ קלמן בן חיים יצחק הכהן אולמן
נפטר ב-ב' בסיון תשמ"ז. יהי זכרו ברוך!

דיני השבוע ומנהגיו

תחנון

מראש חדש סיון ועד אחרי אסרו חג אין אומרים תחנון, אין מזכירים נשמות ואין מתענים לפי שבב' בסיון הזהיר משה את העם שיקדשו עצמם ויתכוננו למתן תורה, ואחר כך שלשת ימי ההגבלה, חג השבועות ואסרו חג. (שולחן ערוך ומשנה ברורה סי' תצד) ויש שאין אומרים תחנון עד י"ג בסיון, כיון שימים אלו הם ימי תשלומים לקרבנות חג השבועות, שמי שלא הקריב קרבנותיו בחג עצמו, יכול להשלימם בימים אלו (כף החיים שם).

שבת פרשת נשא

ההפטרה: "ויהי איש אחד מצרעה" (שופטים ג, ב).

במנחה לא אומרים צדקתך.

במנחה פרקי אבות: פרק ו'

מוצאי שבת קודש: לא אומרים "ויהי נעם".

זמן קידוש לבנה: מליל שני, ד' בסיון ועד ליל שישי ט"ו בסיון.

חג השבועות

נוהגים לקשת את הבית ובית הכנסת בעשבים ופרחים, זכר למעמד הר סיני, שהיו עשבים על ההר, ובפרחים ושושנים זכר למתן תורה, שבו יתמלא כל העולם בריח בשמים (ש"ע ומשנ"ב וכף החיים תצד)

יום שלישי בערב, ליל חג השבועות מאחרים בתפילת ערבית, לקיים "שבע שבתות תמימות תהינה". (שולחן ערוך תצד, א ומשנה ברורה שם)

נוהגים להיות ערים כל הלילה לומר תיקון ליל שבועות וללמוד תורה. **זמן התפילה:** תפילת העמידה שחרית, לכתחילה זמנה מהנץ החמה (משנה ברורה פט, א). המתפלל משעלה השח, מכל מקום יצא, בדיעבד (שם ביאור הלכה פט).

תפילות חג השבועות הן כתפילות החגים ואומרים בהן "את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו".

אומרים יעלה ויבוא ואומרים הלל שלם (שולחן ערוך תצד, א). אחרי ההלל נוהגים בקהילות האשכנזים לקרוא מגילת רות (שולחן ערוך תצ, ט ובמשנה ברורה). יש נוהגים כמנהג הגר"א לקרוא מתוך מגילה כתובה על קלף כספר תורה ומברכים לפנייה שתי ברכות: "על מקרא מגילה" ו"שהחינו".

בשעת הוצאת ספר תורה אומרים י"ג מידות ו"בוננו של עולם". בעדות המזרח נוהגים לקרוא ה"כתובה" – "ירד דודי לגנו". (יש קוראים 3 הקטעים הראשונים והאחרונים).

מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים 5-6 קראים "בחודש השלישי" שבפרשת יתרו (שמות יט, א). למנהג האשכנזים פותחים את ספר התורה הראשון ובטרם יברך הכהן מכסים את ספר התורה במעיל ובעל הקריאה והקהל אומרים פיוט "אקדמות" (שולחן ערוך תצד, א ומשנה ברורה) פסוק בפסוק. רק אחר כך מברך הכהן ברכת התורה וקוראים קריאת היום.

בספר התורה השני קוראים למפטי"ר "וביום הביכורים" (במדבר כח, כו). ההפטרה: "ויהי בשלושים שנה" (יחזקאל א, א). לאחר ההפטרה אומרים בקהילות האשכנזים "יזכור" ו"אב הרחמים" (משנה ברורה תצד, ז).

בעדות המזרח יש קוראים עם תפילת מנחה מגילת רות, ויש שנהגו לקרוא בליל שבועות. כן נהגו לומר את ה"אזהרות" של רבי שלמה אבן גבירול (ויש שנהגו לומר ה"אזהרות" של רבי יצחק אלברצלונז).

מי שלא ישן כל הלילה כיצד ינהג בבקר:

אשכנזים: מברך את ברכת השחר בלא 'אלקי נשמה', בברכת התורה, 'המעביר שינה מעיני', אותן אינו מברך, וישתדל לשומען מחבר שישן בלילה (משנה ברורה מו. כד ומז). החזון איש הציע למי שהיה ער ולמד בלילה, להמשיך ללמוד עד שימצא מי שיוציא אותו בברכות התורה. לגבי ברכת על נטילת ידיים ואשר יצא, ידאג

להתפנות לפני התפילה ואז יאמר ברכת נטילת ידיים ואשר יצא (משנה ברורה ד, ג, ו-ב).

בני ספרד: לאחר חצות – יברך כל ברכות השחר, אפילו היה ער כל הלילה, פרט לברכת נטילת ידיים ואשר יצא, שלא יברך אלא ישמע מחבר שישן. אם התפנה יברך רק אשר יצא. ברכת התורה יכול לברך, אבל משהאיר היום (כף החיים מו, מט). כך הורה למעשה הגר"צ אבא שאול.

תיקון ליל שבועות

נהגו להקדיש את כל ליל החג ללימוד תורה. מקור המנהג הוא בזוהר, שחסידי הקדמונים לא היו ישנים בלילה זה אלא היו יושבים ועוסקים בתורה, חוזרים מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ומכתובים למדרשי הכתובים וסודות התורה. ה'מגן אברהם' מנמק מנהג זה, שהוא בא לתקן את הפגם שבלילה לפני מתן תורה 'ישראל היו ישנים כל הלילה והוצרך הקב"ה להעיר אותם', כמובא במדרשים (שיר השירים רבה א, יב; פרקי דר' אליעזר מא): 'ישנו להם ישראל כל אותו הלילה... בא הקב"ה ומצאן ישנים, התחיל מעמיד עליהם... (ומכאן הקשו על ר' אברהם אבן עזרא שכתב (שמות יט, יא): 'אוילי לא ישן אדם מהם בלילה, שישמעו קול השם בבקר, כדרך כהן גדול ביום הכיפורים'. ע"פ דברי הזהר תיקנו חכמי הסוד סדר לימוד ליל שבועות, שבו משולבים תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, ספר הזהר וסדר תר"ג מצוות (ראה על מקור המנהג בספר השל"ה, מסכת שבועות, מתוך מכתב של ר' שלמה אלבקץ (בעל 'לכה דודי'). יש קהילות בעדות המזרח, שע"פ דברי החיד"א אין לומדים בסדר ה'תיקון' את המשנה.

מגילת רות

נוהגים לקרוא מגילת רות בחג השבועות. ויש קהילות שלא נהגו לקרוא מגילת רות בציבור, אלא כל אחד קורא אותה לעצמו. מקורו של המנהג הוא במסכת סופרים: 'ומה עניין רות אצל עצרת, שנקראת בעצרת בזמן מתן תורה? ללמדך שלא ניתנה תורה אלא ע"י ייסורי עוניו'. ונאמרו טעמים נוספים, ומהם: * חג השבועות חל זמן הקציר ובמגילת רות נאמר 'בתחילת קציר שעורים'. * 'רות' בגימטריא שש מאות ושש, שקיבלה על עצמה תר"ו מצוות נוסף על שבע מצוות שהיתה חייבת בהן, ומעתה חלו עליה תר"ג מצוות. וכיוצא בזה ישראל, עם קבלת התורה נתחייבו בתר"ו מצוות נוספות על שבע מצוות בני נח- סך הכל: תר"ג. * מגילת רות מייחסת את דוד המלך לרות המואביה, שהיה מצאצאה – ודוד נולד בעצרת ומת בעצרת. * כדי לפרסם ולהדגיש, כי תורה שבכתב ותורה שבעל פה כרוכות יחד; שכן רות המואביה הותרה לבוא בקהל רק מכוח תורה שבעל פה ע"י דרשת חכמים 'מואבי – ולא מואבית'.

הכתובה

בהרבה מקהילות ספרד נהגו שעם פתיחת ההיכל להוצאת ספרי תורה, אומרים נוסח 'כתובת נישואין' שבין 'בני הזוג', כנסת ישראל והתורה, שחיבר אותה המקובל רבי ישראל גלארזה.

אקדמות

משעלה הכהן שנקרא לתורה ובטרם יברך את הברכה שלפני קריאת התורה, נהגו בקהילות אשכנז לומר בניגון מיוחד את הפיוט 'אקדמות', שיש בו שבח גדול ועצום לבורא עולם, ולעם ישראל שקיבלו התורה, ועל השכר הרב והטוב שצפון להם ממנה לעתיד לבוא. הפיוט כתוב ארמית ובראשי חרוזותיו מופיע אקרוסטיכון של א"ב כפול ואחריו שמו של מחבר הפיוט 'מאיר ביר רבי יצחק, גדל בתורה ובמעשים טובים, אמן, וחזק ואמץ'. כל החרוזות מסתיימות באותיות 'תא' – לרמז על התורה, שאין לה סוף, ואף משהגיע אדם לאות ת, מיד הוא חוזר ומתחיל ב- א.

שבת פרשת בהעלותך

ההפטרה: "רני ושמחי בת ציון" (זכריה ב, יד).

לא אומרים אב הרחמים ולא מזכירים נשמות. במנחה לא אומרים צדקתך.

במנחה פרקי אבות: פרק א'.

תפילה רהוטה

מקריאת שמע – גאולה – ותפילה

סמיכות גאולה לתפילה

אע"פ שאמירת קריאת שמע וברכותיה היא מצווה בפני עצמה, ותפילת עמידה מצווה בפני עצמה, צריך לסמוכן זו לזו ואסור להפסיק ביניהן. ואמרו חכמים, שכל הסומך גאולה לתפילה, הרי הוא בן עולם הבא (ברכות ד, ב). ואפילו אם שמע בין גאולה לתפילה קדיש או קדושה – לא יענה (ש"ע סו, ט). ואף בשתיקה לא יפסיק בין גאולה לתפילה. ודין בין גאולה לתפילה חמור מדין אמצע שמונה עשרה. (כף החיים סו, לט).

המסיים בשחרית 'גאל ישראל', יתחיל מיד תפילת שמונה עשרה. יתחיל ב: ה' שפתי... (משנה ברורה סו, לה) סמיכת גאולה לתפילה בשחרית, קודמת לתפילה בציבור. לכן, המאחר לבית הכנסת וגם אם ידלג על פסוקי דמזרה לא יספיק לשמונה עשרה עם הציבור – יתפלל כסדר ויסמוך גאולה לתפילה. (שולחן ערוך קיא, ג וביאור הלכה קט. משנה ברורה נב, ז).

אמירת 'אמן' אחרי 'גאל ישראל'

הגמרא בברכות (נג) אומרת שכל ברכה שאדם שומע צריך לענות אחריה "אמן". לפי הרמב"ם, מסתבר שראוי שאדם יענה "אמן" גם על ברכה של עצמו. ובדאי גם אחרי גאל ישראל. מצד שני – בגמרא אמרו שראוי להצמיד גאולה לתפילה. מיד לאחר שמסיים את ברכת "גאל ישראל" ראוי להתחיל תפילת שמונה עשרה ולא ליצור הפסק.

במשנה ברורה (סו) סובר שיש לענות אמן אחר גאל ישראל ששומע מהש"ץ ודוקא אם לא התחיל עדיין הפסוק של אדני שפתי תפתח דמשה ואילך הוי כתפלה. יש מדקדקים שרוצים לצאת לכולי עלמא וממתנינים בצור ישראל או בשירה חדשה כדי לענות אמן אחר הש"ץ וכתבו כל האחרונים שלא יפה הם עושים שהרי הוא באמצע הפרק של אמת ויציב ואין לענות אמן... גם לכתחלה ראוי להתחיל תפלת י"ח עם הש"ץ והקהל בשוה אלא עצה אחרת יש ונכון לעשותה כדי לצאת לכולי עלמא שייכון לסיים עם הש"ץ בשוה ואז אינו מחוייב לענות אמן או שיתחיל שמונה עשרה מעט קודם הש"ץ דהיינו הפסוק ד' שפתי וגו' דבזה המעט ודאי ליכא קפידיא דאין ניכר כלל הקדמתו.

נכון לומר שאם ש"ץ יאמר בקול גאל ישראל ומי שעדיין לא התחיל בתפילה יאמר אמן מכיון שחכמים תיקנו זאת, הרי זה חלק מלשון התפילה, ואין זה הפסק.

המערערים על כך מבקשים לקרב מה שיותר את הגאולה לתפילה. לכן סוברים שאין לענות אמן. בזוהר האריך בשבח הצמדת גאולה לתפילה. והכלל הזה דוקא נקלט יותר בציבור, לכן, "השמיטו" את ה"אמן" שאחרי "גאל ישראל". ומה עושים עם חיוב עניית האמן: מצאו פתרון: נהגו שהש"ץ לא יאמר בקול את סיום הברכה. ואם אינך שומע את סוף הברכה, אז על מה תענה אמן? מפורסם שהרב שלמה זלמן אויערבך צ"ל הנהיג לומר בקול את סיום הברכה וממילא ענו אמן.

בשולחן ערוך או"ח סו, עז: "אינו אומר אמן אחר גאל ישראל, משום דהוי הפסק". הרמ"א במקום מעיר: "ויש אומרים דעונן אמן". באישי ישראל על עניני תפלה מובאים מספר מקורות למנהג הנפוץ כיום לסיים גאל ישראל בלחש.

החליפין שנקבעו: ש"צ יסיים גאל ישראל בלחש. לסיים יחד עם הש"ץ (שאומר בקול). להתחיל ה' שפתי לפני שסיים הש"ץ בקול גאל ישראל. חליפין אלא נועדו למנוע הדילמה אם לומר אמן ובזה מנסים לצאת ידי כל השיטות. **אין מחלוקת שאם סיים ש"ץ בקול גאל ישראל ואינכם בין השיטות שלעיל, יש לענות אמן!**

מקום בפרשה הושע לביא – מדרוך טיולים

אדוני משה כלאם

ממזרח לצומת עתלית הוקם בשנת 1938 בית כלא לאסירים ערביים פליליים. סגן המפקד היה יהודי בשם משה ליזרוביץ.

בליל 17/8/1938-16 התקיפו אנשי כנופיה ערבים את המחנה, השתלטו עליו ושחררו חלק מהכלואים בו. אח"כ נסוגו ולקחו עמם את משה, אשתו ברוריה, שלושת ילדיהם רחל, יפרח וחגי, ואת הגיס אליהו קירז'נה. שלושת המבוגרים נרצחו. לאחר שלושה ימים, בהם חיפשו הבריטים אחר החטופים, הופיעו הילדים בקיבוץ משמר העמק.

משה נולד בפ"ת. התגייס למשטרה והגיע לדרגת קצין. היה חבר בארגון ההגנה, ועם התמנותו לסגן מפקד מחנה האסירים, עבר לגור שם עם משפחתו. עם פרוץ "המאורעות", ניסו ידידיו להשיפע עליו שיעבור למושב עתלית. משה סירב. הוא לא האמין שערבים, ידידיו, יתנכלו לו.

ברוריה ואליהו קירז'נה, גדלו בראשון לציון. אליהו שהיה אף הוא לחבר ההגנה, נענה בשנת 1938 להצעת גיסו משה ובא לבצע עבודות בניין קבלניות במחנה. אליהו היה בן 34 במותו. הניח אישה וארבעה ילדים.

קצינים וסוהרים ערבים שבמחנה שיתפו פעולה עם הכנופיה. חלקם ידעו על התוכנית ויריותיהם היו יריות סרק באוויה. מלבד מפקד המחנה והסמל האנגלי, שהשיבו אש, לא נלחם בהם איש. הגויות נקברו בבור ליד מערה וכוסו באבנים ובעפר.

מיד עם היוודע הדבר פתחו הבריטים בחיפושים, אך לשווא. יצחק בן צבי, יו"ר הוועד הלאומי, העמיד תקציב מיוחד לצורך איסוף המידע על מקום הקבר, מאחר שכל המאמצים עלו בתוהו, הופסקה החקירה כעבור שנתיים ונגנזה.

שרידי המחנה

ביום 9/9/1940 הפציצו מטוסים איטלקיים את תל אביב. מאות נפצעו, 122 יהודים נהרגו. הילד חגי נהרג עם קבוצת ילדים ששיחקו בגן ליד בתיהם. היה בן 4.5 שנים במותו, הובא למנוחת עולמים בבית העלמין בנחלת יצחק. לאורך השנים ניסו הילדים יפרח ורחל לברר בכל דרך היכן קבורים הוריהם, בשנת 1962 הטיל מפכ"ל המשטרה על שלמה בן אלקנה לחקור את הפרשה ולמצוא את המקום שבו נטמנו גוויות הנרצחים. למרות הקשיים – 25 שנים מיום האירוע, הצליח במשימה. ב-30/7/1963, גילה את המקום שבו נטמנו הנרצחים – ביער עין חוד, לא רחוק ממושב ניר-עציון שעל הכרמל. הנרצחים נקברו בבית העלמין בראשון לציון, העיר בה נולדו ברוריה ואחיה אליהו.

שלמה בן אלקנה היה היסטוריון, בעת מלחמת העולם השנייה פעל בשליחות ארגון הש"י והמודיעין הבריטי וסייע בהברחת עולים ארצה. לאחר הקמת המדינה הצטרף למשטרה, היה חוקר בלשכה 06, שהכינה את החומר למשפט אייכמן. עסק במספר חקירות הנוגעות לתעלומות מתולדות היישוב: פרשת גשר אכזיב, אבשלום פינברג, דקר ועוד.

אחרי מלחמת יום כיפור הקים את היחידה לחיפוש נעדרים בצה"ל. נפטר בשנת 1993, בן 72 במותו.